

Svar på Winjes debattinnlegg ”Et vanskelig samarbeid”

Et mulig og nyttig samarbeid

AV REIDUN RINDAL OPSAL, lektor ved Sunde skole, Stavanger. E-post: reidunrindalopsal@yahoo.com

Geir Winjes debattinnlegg er preget av en temmelig unyansert ’for eller mot’-argumentasjon i forhold til påskevandring, og hans ideologiske posisjon kommer tydelig til uttrykk: ”Påskevandring og lignende aktiviteter bør avvikles”. Dette preger hans innlegg, som gjennomgående har en tydelig enten-eller-karakter, mens jeg i mitt arbeid har vært opptatt av å utforske hvordan påskevandring fungerer, og drøfte denne praksisen kritisk.

Prismet-artikkelen Winje refererer til, bygger på min mastergradsavhandling (2013)¹ der jeg undersøkte påskevandring som tre norske skoler gjennomførte i tre kirker på ulike steder i landet. Jeg observerte påskevandringene og gjennomførte påfølgende kvalitative intervjuer med både lærere og kirkelig ansatte. Jeg gjennomførte deretter en kritisk analyse og drøfting på grunnlag av skolens grunnlagsdokumenter og relevant teori. I dette arbeidet har jeg altså på skolens premisser vært opptatt av innhold og faglig-pedagogisk kvalitet i de påskevandringene jeg har undersøkt.

Winje har ikke lest min mastergradsavhandling, men han konstruerer argumentasjonsrekker eller resonnementer han mener å finne i min artikkel. På grunnlag av hans fortolkning av disse angive-

lige resonnementene angriper han det han tolker som mine oppfatninger. Med denne formen er Winjes innlegg dessverre ikke noe godt utgangspunkt for en samtale om det som er viktige spørsmål knyttet til praksisen innen KRLE-faget. Winjes grep er såpass uryddig at det vil føre for langt å imøtegå hans innlegg i detalj, men jeg vil likevel gripe tak i tre momenter ut fra det han skriver: Påskevandringens legitimitet i et skole-kirke-samarbeid, skolens forhold til påskefortellingen som en religiøs *fortelling*, og begrepet *identitet* brukt i skolesammenheng. Jeg forholder meg i det følgende både til RLE-faget som gjaldt da jeg gjennomførte mitt prosjekt, og til KRLE-faget som gjelder nå.

PÅSKEVANDRINGENS LEGITIMITET

Den lokale kirken er en del av den lokale konteksten, og representerer viktige læringsressurser for skolen. Når kirken tilbyr skolen et pedagogisk opplegg som påskevandring, er det selvsagt avgjørende for skolen at dette skjer innen de rammene som gjelder for skolens undervisning i KRLE-faget. Mitt prosjekt har vært å undersøke hvordan påskevandring ble gjennomført i tre ulike skole-kirke-samarbeid med tanke på en kritisk analyse ut fra skolefaglige premisser.

1 Opsal, Reidun Rindal: *Påskevandring*, Det teologiske menighetsfakultet, Oslo, 2013, <https://brage.bibsys.no/xmlui/handle/11250/161353>

Geir Winje hevder videre i sin kritikk av påskevandringen: ”Skal en bruke de samme arbeidsmåtene i forbindelse med alle religionene i KRLE, blir det ganske sikkert protester”. Jeg kan bare svare for min egen del, men jeg forholder meg som lærer og fagperson til bestemmelsen i læreplanen om at likeverdige pedagogiske prinsipper skal legges til grunn for undervisningen i ulike religioner og livssyn, dette er en bestemmelse jeg støtter. Jeg ser derfor ingen faglige eller prinsipielle hindringer for at liknende besøk og tilrettelegginger kunne finne sted i en moské der en vandring til ulike stasjoner kunne presentere muslimenes *hajj* eller fortellingene bak, eller i en synagoge der de synlige og konkrete handlingene i en av festene i jødedommen kunne vært i sentrum. Et lite eksempel på at sansene allerede brukes i mange klasserom, er at elevene får smake på en eplebit dyppet i honning når det undervises om *rosh hashana*, den jødiske nyttårsfeiringen. Fortellingene fra de store religionene blir nettopp mulige å utvikle til sakssvarende kunnskap når de formidles på en autentisk måte i tråd med religionenes egenart.

Jeg har ut fra mitt arbeid med påskevandring konkludert med at en påskevandring kan bidra konstruktivt faglig til de fleste av RLE-planens (og den etterfølgende KRLE-planens) kompetansemål for kristendommen for 1.-4. klasse, videre i forhold til flere formuleringer i planens generelle del og også i forhold til planens beskrivelse av muntlig ferdighet og leseferdighet. (Se mer om dette i Opsal 2013: kap 5.1.) Winje kritiserer meg for at jeg ”argumenterer for en metodikk som tar for lite hensyn til det strenge regelverket for KRLE,” men han viser ikke til en eneste regel i dette regelverket som blir brutt ved

den metodikken som jeg argumenterer for, og jeg er helt uforstående til kritikken om å vanskeliggjøre religionsfrihet i KRLE.

PÅSKEVANDRING OG PÅSKEFORTELLING

I min masteroppgave handler det om *påskefortellingen*. Mine viktigste innsteg var å spørre: Hvordan kan det være legitimt for skolen å la elevene møte denne fortellingen i en påskevandring i kirken? På hvilken måte kan kirken bidra med et annerledes arbeidsredskap for å gi innsikt og kompetanse om en religiøs fortelling? Hvilke rammer og forutsetninger må være til stede i samarbeidet mellom kirken og skolen? Dette er skolefaglige problemstillinger som er vesentlige for kvaliteten på den undervisningen skolen gir til sine elever.

I mine intervjuer og observasjoner har jeg vært opptatt av en kritisk tilnærming til opplegget rundt påskevandringen med tanke på informasjon, tilrettelegging og refleksjon rundt elevenes opplevelse av fortellingen. Elevene skal utvikle kompetanse i å fortelle denne sentrale fortellingen fra Jesu liv, de skal også kunne samtale om innholdet i den kristne påsken. Videre skal de oppleve og forstå fortellingen (Læreplan, RLE 2008). Skolene velger selv om de vil benytte kirken og de kirkelige ansatte som arbeidsredskap i faget. Det er svært viktig at kirken legger til rette for denne opplevelsen på skolens premisser. Jeg har derfor tydelig fokusert på at kirken må foreta en rolleavklaring, fokus skal ikke være å drive trosopplæring eller forkynnelser, men å skape en arena for elevenes læring på skolens premisser.

Sentralt i min tilnærming til det pedagogiske har vært hensynet til elevens læringsutbytte, innsikt i hvordan en åtteåring lærer, og drøfting av hvilke elementer

av tilrettelegging som kan gi best mulighet for å nå kompetansemålene i RLE-faget: å fortelle og samtale om en av kristendommens mest sentrale fortellinger. Ifølge formålet med RLE-faget (nå KRLE-faget) skal undervisningen benytte varierte og engasjerende arbeidsmåter. Læreplanen sier at undervisningen skal behandle alle religioner og livssyn "på en faglig og sakssvarende måte ut fra sitt særpreg og mangfold." (Læreplan, KRLE 2015) Dette er det jeg sikter til med uttrykket "adekvat" som Winje polemiserer mot, jeg kunne like gjerne brukt uttrykket sakssvarende fra læreplanen.

Elevene trenger sanselige og kroppslige elementer som inngår i varierte arbeidsmåter for å utvikle innsikt, forståelse og refleksjon i religionsfaget med tanke på at de skal fungere i et samfunn preget av livssynsmangfold. En påskevandring kan være et godt bidrag til dette, enten elevene møter sin egen eller den andres tradisjon i påskevandringen. Det går helt klart fram av min artikkel og min avhandling at elevene verken skal praktisere religionen eller gi sin tilslutning til religionen gjennom sin deltakelse i påskevandringen, men deltakelsen gir dem kjennskap til og kunnskap om religiøs praksis.

SKOLEN OG ELEVENES IDENTITET

Jeg har knyttet *identitet* til begrepet allmenndanning i min masteroppgave. Winje kritiserer meg for å mene at skolen har et ansvar for elevenes identitetsutvikling. Etter flere tiår i grunnskolen er det helt åpenbart for meg at elever utvikler sin identitet mens de går på skolen, og at skolen er med sine fag og relasjoner til andre elever og lærere en viktig medspiller for elevene i deres identitetsutvikling.

Selve termen identitet er ikke sentral i planene for RLE og KRLE. Men opplæringsloven inneholder formuleringer som "å gi historisk og kulturell innsikt og forankring, utvikling av kunnskap, dugleik og holdninger til å mestre liva sine".

En av skolens oppgaver er derfor å legge til rette for at kulturarv og annen verdibasert kunnskap kommer elevene til gode. Hele skolens hverdag handler om den enkelte elev, som et individ med unike forutsetninger som i samspill med andre bygger utvikling og retning for livet. Skolens samlede grunnlagsdokumenter gir en grundig og entydig begrunnelse for at alle skolens fag og all tradisjonskunnskap som skolen formidler, skal gi en grunnleggende referanseramme som representerer overordna systemer for identitet og dannelse (Kunnskapsloftets generelle del). De viktige fortellingene i religionene formidlet på en troverdig og innsiktsfull måte vil i høyeste grad representere kunnskap og allmenndannende elementer til refleksjon og være stemmer når den enkelte elev utvikler sitt verdigrunnlag.

At nettopp *fortellingen* er viktig for menneskenes oppfattelse av seg selv, der eget liv og egne rammer kan omfattes av de store universalfortellingene, er nå en utbredt forståelse. De tradisjonsrike fortellingene og elevenes egen oppfattelse av identitet og plass i et større fellesskapsrom kan alle være komponenter når elevene selv skal arbeide med de store spørsmålene, slik at de etter tiende trinn også skal være i stand til å reflektere over filosofiske temaer knyttet til identitet og livstolkning (Læreplan RLE 2008 og KRLE 2015).

Jeg mener derfor til tross for Winjes kritikk på dette punktet at det er god dekning for å si at skolen har et medansvar,

sammen med foreldrene og i samarbeid med dem, for å gi elevene viktige byggeklosser til elevenes utvikling av sin identitet. Jeg viser for øvrig til følgende formulering fra Læringsplakaten, som sier at skolen og lærebedriften skal ”stimulere elevene og lærlingene/lærekandidatene i deres personlige utvikling og identitet.” Jeg er helt på linje med Læringsplakaten på dette punktet, og jeg understreker igjen at elevene er subjektene i sin egen identitetsutvikling, men skolen har altså ut fra sine grunnlagsdokumenter et ansvar for å stimulere dem i denne utviklingen. Jeg kan derfor ikke se at Winjes kritikk om ”et altfor eksistensielt mål” er treffende i forhold til min framstilling.

ET MULIG OG NYTTIG SAMARBEIDSPROSJEKT

Winjes innlegg har ikke svekket min tro på påskevandring som et mulig og nyttig samarbeidsprosjekt mellom skole og kirke. Jeg mener på bakgrunn av mitt arbeid at påske-

vandring i kirken kan være et godt og nyttig bidrag til skolens undervisning i emnet innen de rammene som skolens læreplan og grunnlagsdokumenter setter. Et slikt samarbeid mellom skole og kirke forutsetter en troverdig, åpen og tillitsfull kommunikasjon mellom skolens ansatte og de kirkelige ansatte om presentasjonen av en fortelling som hører hjemme i fagets pensum. Det er selvsagt også en forutsetning at kirkens personale foretar en rolleavklaring og gjennomfører påskevandringene på skolens premisser, og at lærerne forvalter denne læringsressursen på en god måte. Derfor er det viktig å ha et kritisk blick på påskevandringens innhold og kvalitet på skolefaglige premisser, og i forhold til dette perspektivet er Winjes unyanserte enten-eller-argumentasjon lite konstruktiv.